

De tamme gans, een opwekkende beschouwing

Stel je eens voor dat ganzen konden spreken – dan hadden ze het vast wel zo georganiseerd dat ze ook hun eigen godsdienst zouden hebben, hun eigen eredienst. Iedere zondag komen ze dan bij elkaar en een mannetjesgans houdt een preek. De hoofdinhoud van de preek is: hoe hoog de bestemming, hoe hoog het doel is dat de Schepper – en iedere keer dat dit woord genoemd wordt nijgen zowel de mannetjes als de vrouwtjes allemaal hun hoofd diep voorover – voor de ganzen heeft gesteld. Met behulp van hun vleugels kunnen ze wegvliegen naar verre streken, naar heel gelukkige oorden. Daar horen ze eigenlijk thuis, want hier zijn ze slechts vreemdelingen.

En zo gaat het iedere zondag. Dan gaat de vergadering weer uiteen, en ieder van hen waggelt naar huis, ieder naar het zijne. En de volgende zondag komen ze weer naar de dienst, en daarna gaan ze weer naar huis. En dat is het dan. Ze gedijen uitstekend, eten zich rond, worden steeds vetter, malser en delicates. Vervolgens worden ze met Sint Maarten geslacht en opgegeten – en dat is het dan.

Dat is het dan dus. Want ook al klinkt die toespraak op zondag nog zo verheven, op maandag weten de ganzen elkaar te vertellen hoe het die gans vergaan is die met behulp van zijn vleugels – die de Schepper hem gegeven heeft – ernst wilde maken met het hoge doel dat hem gesteld was. Hoe het die gans vergaan is, wat een verschrikkingen hem zijn overkomen. Onder elkaar wisten die ganzen allemaal precies hoe de vork in de steel zat. Maar om daar op zondag over te spreken, dat is natuurlijk ongepast. Want, zeggen ze, dan zou immers duidelijk worden dat onze godsdienst eigenlijk zoiets is als God en onszelf voor de gek houden.

Onder die ganzen waren er ook een paar, die er nogal lijdelijk uitzagen en steeds magerder werden. Van hen zeiden de andere ganzen onder elkaar: zo zie je maar wat ervan komt als je er ernst mee wilt maken om te gaan

vliegen. Dat komt ervan als je in stilte van binnen voortdurend de gedachte koestert om toch te willen vliegen. Daarom blijven ze zo mager, daarom gedijen ze niet. Ze hebben geen deel aan Gods genade, zoals wij. Daarom worden wij steeds vetter, malser en delicates, want van Gods genade wordt je vet, mals en delicaat.

En de volgende zondag gaan ze weer naar de dienst. De oude gans preekt weer over het hoge doel waarvoor de Schepper (en hier nijgen zowel de mannetjes als de vrouwtjes hun hoofd weer diep voorover) de ganzen heeft geschapen, waarvoor ook hun vleugels bestemd zijn.

Zo gaat het toe in de godsdienst van de christenheid. Ook de mens heeft vleugels, hij heeft fantasie. De bedoeling is dat hij zich met behulp hiervan werkelijk zal verheffen – maar wij spelen een spel: in een stil uur en met zondagse dweperij vermaakt onze fantasie zich ermee, en voor de rest blijven we waar we zijn. En op maandag leggen we ons erop toe vet, mals en delicaat te worden. We worden moddervet, dat wil zeggen, we vergaren geld, we worden iets in deze wereld, we zorgen dat we veel kinderen krijgen, dat het geluk met ons is, enzovoort. En daarin zien we dan een bewijs van Gods genade. En wie zich werkelijk met God inlaten, die zullen – dat kan niet anders, ook volgens het Nieuwe Testament – moeten lijden, ze zien er bezwaard uit. Ze hebben narigheid en moeite en verdriet – van hen zeggen we dat je daaraan kunt zien dat ze geen deel hebben aan Gods genade.

En wanneer iemand dit nu leest, dan zegt hij misschien wel: heel mooi – en dat is het dan. Dan waggelt hij naar huis, naar de zijnen. Hij streeft er uit alle macht naar om mals, delicaat en vet te worden – maar op zondag preekt de dominee en daar luistert hij naar – – – precies zoals die ganzen. [XI 2 A 210]